

Een raadsel: wie lijdt onder de klimaatramp, stemt eerder op politici die de klimaatramp ontkennen

Naar de wetten en waarschuwingen van de weerman luistert doorgaans alleen het weer. Zo vertelde verleden week de NOS-weerman dat zodra een hittegolf voorbij is, media het er niet meer over willen hebben, heet weer. En dat het daardoor zelden ging over oorzaak en preventie - omdat zoiets altijd na afloop ter sprake komt. Toch nog even, omdat we records aan het breken zijn.

De wereldwijde olieproductie boorde in 2024 door de grens van honderd miljoen vaten per dag. Voor 2025 wordt opnieuw een record verwacht, zo'n 104 miljoen vaten per dag. Ook de mondiale vraag naar kolen piekte in 2024. De wereldwijde consumptie van fossiele brandstoffen piekte al in 2023. Gevolg: de CO₂-uitstoot was voor het eerst in de geschiedenis meer dan 40 gigaton.

De luchtvaart boekte in 2024 wereldwijd recordaantallen reizigers. Er was ook een record in de verkoop van duurzame vliegtuigbrandstof, die nadert de 0,5 procent. Vliegtuigen vliegen op ruim 99,5 procent fossiele kerosine.

Shell boekte zijn recordwinst al in 2022, bijna 40 miljard dollar. Dat de winst vorig jaar lager uitviel, betekent niet automatisch dat Shell minder liters benzine, diesel, kerosine of andere brandstoffen verkocht; de olieprijs daalde. In datzelfde 2022 boekte ExxonMobil de hoogste nettowinst van een westers oliebedrijf: 55,7 miljard dollar.

Nog nooit was Europa zo warm. De records zijn genoteerd. Dodentallen nog niet. Pas achteraf valt te schatten hoeveel mensen overleden zijn door hoge temperaturen. Het Europese Waarnemingscentrum voor Klimaat en Gezondheid schat dat de hitte van 2022 zo'n zestigduizend Europeanen het leven kostte. Ook economisch is de schade van hittegolven immens: de vraag naar stroom groeit (airco's), elektriciteitscentrales schroeven de productie terug, want er is te weinig en te warm koelwater in de rivieren. Asfalt, spoorrails, bruggen en ander beton barsten of buigen. De landbouw verliest 5 tot 30 procent van de opbrengst. Grootste kostenpost: hard werken en goed denken lukt niet meer, onze productiviteit keldert. Het is verleidelijk het één (fossiele records) direct te koppelen aan het ander (extreme hitte), maar dat zou een valse voorspiegeling zijn. Slechts een klein deel van de CO₂-uitstoot van nu beïnvloedt het weer van morgen. Het

grootste effect komt door opwarming van oceanen en laat zich veel later gelden.

Tot zover de verklaarbare zaken. Dan de raadsels. Hoe kan het dat naarmate de wetenschappelijke consensus over opwarming door fossiele verbranding groter is geworden, klimaatontkenning meer floreert? En waarom stemmen wereldwijd de mensen die het meest lijden onder klimaatopwarming - lagere middenklasse en armsten - op politici die de klimaatramp ontkennen?

Milieuactivist George Marshall geeft er in zijn boek *Don't even think about it. Why our brains are wired to ignore climate change* verklaringen voor. De oneerlijkheid van klimaatbeleid is er een. De lasten zijn voor de mensen met een oude diesel of slecht geïsoleerd huurhuis. De lusten voor de Tesla-rijders. Die laatsten kunnen zich bovendien beter tegen hitte wapenen. Waaruit de minderbedeelden opnieuw concluderen dat de door radicaal- en extreemrechts zo gehate 'elite' ook deze rekening naar hen doorschuift. Langs die politieke weg wijzen ze naar het verkeerde adres: niet naar de werkelijke elite die weigert klimaatbeleid eerlijk te organiseren, bijvoorbeeld door CO₂-uitstoot te beprizen of met een persoonsgebonden CO₂-limiet. Hun politieke woede richt zich op 'klimaatdrammers' en migranten. Een andere verklaring is dat klimaatverandering lang als iets abstracts kon worden gezien. Na afgelopen week lukt dat niet meer. Al is het de vraag of daarmee politiek iets verandert. Toen we vroeger God nog hadden, vreesden we zulke hitte. Want hellevuur. Nu stijgt de verkoop van airco's en extreemrechts. Burn baby, burn.

Marcia Luyten

Marcia Luyten is journalist en columnist van de Volkskrant.

30 juni 2026